

S P R A W O Z D A N I E

z realizacji sprawy obiektowej kryptonim "ZORZA" nr rej. 46242.

Stosownie do zalecenia Dyrektora Departamentu IV MSW w dniu 8.04.83r. założono sprawę obiektową kryptonim "ZORZA" w ramach której przewidziano szereg działań operacyjnych Wydziału IV i innych jednostek tut. Komendy. Działania te miały zabezpieczyć jednodniowy pobyt papieża Jana Pawła II we Wrocławiu w dniu 21.06.1983r.

Przygotowania do wizyty rozpoczęły się w połowie miesiąca kwietnia br. tj. w sytuacji, gdy podziemie mobilizowało społeczeństwo województwa do wystąpień antyrządowych w dniach 1 i 3 maja br., a w niektórych kościołach m. Wrocławia panował klimat solidarności z tym podziemiem /dekoracje o jednoznacznej politycznej wymowie, propagowanie nielegalnej literatury podziemia, treść wystąpień z amby/. Należało stan ten zmienić.

W tej sytuacji poprzez Wydział d/s Wyznań Urzędu Wojewódzkiego oraz osobiste kontakty Kierownictwa Służby Bezpieczeństwa tut. Komendy zainspirowano rozmowy wojewody z arcybiskupem Głbiniowiczem w czasie których przedstawiono mu dowody politycznego zaangażowania się niektórych księży po stronie nielegalnej opozycji. Wykazano, iż jest to niezgodne z wytycznymi Episkopatu w sprawie przygotowania klimatu do pielgrzymki Jana Pawła II do Polski i stawia kierownictwo diecezji w gronie antagonistów prymasa Glempa i jego polityki dialogu i porozumienia.

Arcybiskup przyjął argumenty i podjął skuteczne działania na odcinku wyciszania jątrzących postaw niektórych księży. W dniu 29.04.1983r. zwołał konferencję dziekanów, którym nakazał działać uspokajająco na podległy im kler i przygotowywać duchowieństwo oraz wiernych, że pielgrzymka papieża będzie miała charakter wyłącznie religijny. Upomniał także, aby w dniach 30.04. - 3.05.br. w kościołach nie zajmowano się działalnością pozareligijną.

Podobne stanowisko zaprezentowali wszyscy biskupi podczas konferencji rejonowych księży w ostatnich dniach kwietnia i pierwszej dekadzie maja br. Taka postawa kierownictwa diecezji posłużyła dodatkowym argumentem w pracy operacyjnej z klerem i w zadaniowaniu osobowych źródeł informacji.

Wszystkie te poczynania odniosły pożądaný skutek, w wyniku czego - poczynając od maja br. nastąpiło wyciszenie wrogich postaw kleru. Notowano tylko jedno jętrzące wystąpienie /3.05.br. ks. M. Drzewiecki/. W czasie miesięcznych mszy /13.05. i 06.br./ w intencji Ojczyzny w katedrze wrocławskiej księża dopilnowali osobiście /angażował się bp W. Urban/, aby nie doszło do zakłóceń porządku publicznego. Po tym zasadniczym wstępnym etapie /oczyszczenie pola/ działania nad zabezpieczeniem wizyty papieża rozłożyły się na dwa etapy - długotrwały okres przygotowania i jednodniowe generalne zabezpieczenie pobytu Jana Pawła II w dniu 21.06.br.

Z uwagi na wagę polityczną wydarzenia i zaangażowanie się w sprawie wszystkich środowisk społecznych województwa - Wydział IV pełnił rolę koordynatora działań całej Służby Bezpieczeństwa KWMO. Opracowano szczegółowe zadania dla sieci osobowych źródeł informacji wszystkich pionów, w tym i służb MO.

Już w maju br. zadania realizowało 160 źródeł Wydziału IV, 300 źródeł innych Wydziałów Sł. Bezp. oraz kilkadziesiąt źródeł Sł. Bezp. Województw ościennych, leżących na terytorium diecezji wrocławskiej. W okresie od 8.04.83r. do 30.06.83 r. uzyskano ogółem 3000 informacji /kwiecień - 156, maj - 1211, czerwiec - 1633/, w tym 700 od źródeł Wydziału IV.

W okresie - tym przeprowadzono 3190 rozmów operacyjno-dyscyplinujących /Sł. Bezp. - 510, MO - 2680/, zatrzymano do wyjaśnienia 77 osób /SB - 48, MO - 29/, dokonano 401 przeszukań /SB - 21, MO - 380/ oraz zastosowano wobec 4 osób areszt tymczasowy.

Materiały uzyskane w toku tych działań, a szczególnie otrzymane informacje dały możliwość rozpoznania zamiarów kurii jako głównego organizatora wizyty papieża we Wrocławiu, pozwoliły na podjęcie przeciwdziałań na odcinkach niekorzystnych oraz stworzyły warunki sprawnego zabezpieczenia przebiegu wizyty w dniu 21.06.br.,

a także zapewniły spływ opinii z kontrolowanych środowisk województwa na każdym etapie imprezy.

Stwierdzono, iż kuria poprzez wizytę zamierza umocnić pozycję Kościoła, papieża, biskupów i duchowieństwa w społeczności diecezji, a w konsekwencji chce wysunąć się na pozycję partnera politycznego władz lokalnych.

Dążąc do realizacji tych zadań abp H. Gulbinowicz nakazał rozwinięcie szerokiej akcji propagandowej mającej na celu zmobilizowanie możliwie dużej ilości wiernych do prac przygotowawczych i do udziału w spotkaniach z papieżem. Metropolita wydał dwa listy do wiernych archidiecezji. Szczególny nacisk kładł na dużą frekwencję. W czasie spotkań z przedstawicielami władz kurialiści dążyli do uzyskania zgody na ogłoszenie dnia 21.06.br. wolnym od pracy i nauki. Problem ten podnoszony był także przez biskupów i księży podczas konferencji dekanalnych i z ambony podczas nabożeństw.

Drugą płaszczyzną nacisku było dążenie abp Gulbinowicza, aby papież drogą z Partynic na Ostrów Tumski przebył samochodem ulicami miasta, a nie przeleciał śmigłowcem.

Przeciwstawiając się tym naciskom sieć t.w. rozpowszechniała wiadomości o ograniczonej pojemności hipodromu na Partynicach, zachęcając do oglądania uraczystości w TV. Podnoszono także sprawę trudności komunikacyjnych, zaopatrzeniowych, higieniczno-zdrowotnych itp.

Działania te wpłynęły na ograniczenie frekwencji do 650 tys. osób na Partynicach /Kościół zakładał ponad 1 milion/ i 25 tys. na Ostrowiu Tumskim /kuria liczyła na 60 tys./.

W sprawie przejazdu ulicami miasta propagowano pogląd, iż jest to niewskazane ze względu na bezpieczeństwo osoby papieża i czasochłonne. Ogół kleru przyjął te argumenty i sprawy tej nie podnoszono, arcybiskup został osamotniony w swoich dążeniach.

Aby zwiększyć oddziaływanie na lojalizację postawy abp Gulbinowicza w czasie wizyty papieża w Polsce po konsultacji z Kierownictwem Departamentu IV MSW przeprowadzono z powodzeniem kombinację operacyjną doprowadzając do świadomości metropolity wygodne nam opinie i osady dotyczące jego osoby.

Uzyskiwane sukcesywnie materiały wskazywały, że w niektórych parafiach występowały tendencje do organizowania wyodrębnionych grup pozaparafialnych, które miały być wyposażone w transparenty i hasła

5

o treści prosolidarnościowej, zamierzano je manifestować podczas spotkania z papieżem. Oto przykłady:

- w parafii w Brzegu Dolnym ks. K. Stabrawa planował zorganizowanie pielgrzymki członków b. "Solidarności" Zakł. Chem. Organ. "Rokita", wyposażonej w hasła i transparenty. Po rozmowie ostrzegawczej ksiądz zrezygnował z zamiaru.
- w parafii św. Jerzego we Wrocławiu /księża Oblaci/ tworzyła się grupa b. działaczy "Solidarności" - "Paławag". Przeprowadzono w tej sprawie 6 rozmów z księżmi, w wyniku których zagrożenie zlikwidowano.
- w parafii św. Wawrzyńca we Wrocławiu organizowano odrębną grupę b. internowanych, która żądała wydzielonego sektora na Partynicach. Problem zasygnalizowano przedstawicielom kurii ks. Zienkiewiczowi i ks. Góreckiemu, a także abp H. Gulbinowiczowi, którzy wstrzymali realizację zamiaru. Metropolita upomniał ks. Orzechowskiego.
- w części parafialnych ośrodków DA /św. Wawrzyniec, św. Wojciech, św. Augustyn, Najśw. Serca PJ/ planowano utworzenie odrębnej kolumny akademickiej, jednolicie ubranej i wyposażonej w hasła prosolidarnościowe, która miała przemarszować przez miasto i zająć miejsce na Partynicach jako samodzielna grupa. W wyniku rozmowy z diecezjalnym duszpasterzem akademickim ks. A. Zienkiewiczem nie dopuszczono do realizacji zamierzenia. Studenci częściowo połączyli się dopiero na hipodromie i nie stanowili wyróżniającej się grupy.
- w parafiach św. Wawrzyńca i Wojciecha /ks. S. Orzechowski i ks. L. Wiśniewski/ do kościelnych służb porządkowych angażowano b. internowanych i członków KPN. W wyniku interwencji Z-cy K-ta Woj. MO d/s Sł. - Rezp. u abp H. Gulbinowicza wyeliminowano 8 takich kandydatów.

Odnotowano 2 wypadki szczególnie szkodliwej inicjatywy księży - kapłanów więziennych:

- ks. A. Drwiła podczas pobytu wśród skazanych w ZK w Strzelinie przyjął od nich i próbował przenieść z zamiarem przekazania papieżowi listu-skargi skazanych z dekretu o stanie wojennym,

6

w treści swojej szkalującego władze PRL;

- ks. J. Kwasik w ZK w Wołowie zaproponował skazanym z dekretu o stanie wojennym, aby napisali skargę do papieża, zobowiązał się dostarczyć ją adresatowi.

Obie te inicjatywy przecięte, konfiskując wykonany już list w Strzeżlinie. Z księżmi przeprowadzono rozmowy ostrzegawcze. O incydentach poinformowano abp H. Gulbinowicza.

Penetracja środowisk kontrolowanych przez piony SB i MO pozwoliła uzyskać bogaty materiał o opiniach szerokiego ogółu społeczeństwa województwa i zamiarach nielegalnego podziemia. Podziemie początkowo planowało wykorzystać uroczystości do manifestacji politycznych. Po przeprowadzeniu sondażu opinii załóg zakładów pracy, z której wynikało, że pracujący zamierzają uczestniczyć w spotkaniu z papieżem i nie życzą sobie demonstracji politycznych, nielegalne komitety "Solidarności" w poszczególnych zakładach wiązały się w ten nurt propagując masowy udział załóg w uroczystościach, zarzucając przy tym władzom usiłowanie ograniczenia frekwencji poprzez utrudnianie uzyskania dnia wolnego od pracy. W wielu zakładach dochodziło do pisania petycji i zbiorowych listów kierowanych do dyrekcji. W niektórych zakładach próbowano organizować fabryczne grupy pielgrzymkowe, przy czym podziemie nie zrezygnowało z zamiaru zamianifestowania swojej obecności przygotowując hasła i transparenty o treści prosolidarnościowej.

Miało to miejsce m.in. w zakładach "Pollena", "Elwro", "Pafawag", "Polar" i innych. Inicjatywy te i zamierzenia rozkładowane poprzez oddziaływanie osobowych źródeł informacji oraz rozmowy ostrzegawcze z najaktywniejszymi organizatorami.

Odnotowano 3 wypadki przygotowywania petycji w sprawie amnestii i zniesienia stanu wojennego:

- w Kombinacie Maszyn Rolniczych "Agromet-Pilmet" tamt. nielegalny TKŚ "Solidarności" opracował i usiłował rozkolportować "list do pęta Jaruzelskiego". W wyniku działań operacyjnych zablokowano kolportaż dokumentu.
- podczas posiedzenia senatu Akademii Ekonomicznej - senatorzy studenci zaproponowali uchwalenie petycji do Rady Państwa. W wyniku

17

działań operacyjnych rozpatrzenie wniosku przesunięto na wrześ-
sień br.

-- w Instytucie Meteorologii i Gospodarki Wodnej inż. J. Peisert
zbierał podpisy pod petycją do Rady Państwa. Z w/wym. przeprowa-
dzono skuteczną rozmowę ostrzegawczą.

Załogi zakładów kompleksu rolno-spożywczego nie angażowały-
się w działania o charakterze politycznym /poza wspomnianym Instytu-
tem Meteorologii/. Większość załóg wyrażała wolę uczestniczenia
w spotkaniu z papieżem i jedynym problemem była sprawa wolnego od
pracy dnia. Problem ten w wyniku inicjatyw samorządów robotniczych
i związków zawodowych został rozwiązany pozytywnie bez większych
wstrząsów.

Środowisko KIK w kwietniu i maju br. oczekiwało na wznowie-
nie działalności Klubu, było ono niechętnie pielgrzymce papieża.
Z chwilą wznowienia działalności tj. od 1.06.br. aktywnie włączył się
w przygotowania do wizyty, skupiając się głównie na opracowaniu listu
hołdowniczego do papieża /list ten z darami nie był wręczany/.

PAX rozwinął stosunkowo szeroką działalność propagandową
organizując wystawy i wydawnictwa związane z osobą i życiem Jana
Pawła II. Utrzymywano stałą kontrolę operacyjną tej działalności
i poprzez t.w. oraz kontakty operacyjne korelowano poczynaniami.
Na dzień 21.06.br. Stowarzyszenie wydało specjalny numer tygodnika
"ZORZA", poświęcony życiu katolickiemu we Wrocławiu. Zamieszczono
w nim m.in. wywiad z wojewodą wrocławskim J. Owczarkiem. Pismo uzyska-
ło pozytywną ocenę środowisk katolickich i dziennikarskich, pewne
fragmenty przedrukowała wrocławska prasa.

W toku przygotowań do wizyty nawiązano kontakty z przedsta-
wicielami kurii w osobach księży: Góreckiego, Dziwłegi, Kruszaka,
Rehaczka, Zienkiewicza, a także z wieloma księżmi parafialnymi. Ogółem
przeprowadzono ponad 70 rozmów z osobami duchownymi. Kilka rozmów
przybrało charakter dialogu, który może być podtrzymywany w przyszłoś-
ci. Pozyskano 4 księży i 16 osób świeckich zaangażowanych w przygo-
towania do wizyty papieskiej.

W dniu 21.06.br. tj. podczas wizyty papieża we Wrocławiu
skupiono się nad zabezpieczeniem operacyjnym i fizycznym tras dejaz-
dów i przemarszów oraz miejsc spotkania z papieżem z wiernymi tj.

hipodromu na Partynicach i Ostrowia Tumskiego.

Współdziałanie z kościelnymi służbami porządkowymi na tym odcinku przebiegało na ogół bez zakłóceń. Można jednak stwierdzić, iż członkowie tych służb byli tolerancyjni /należało tego oczekiwać/, wobec czego w czasie kontroli skonfiskowano tylko około 60 transparentów i baseł, a około 60 zostało przeniesionych na hipodrom.

Jak wyjaśniono operacyjnie część tych transparentów wykonano bezpośrednio na hipodromie, przenosząc potrzebne materiały i szybko schnące farby. Zajmowali się tym głównie studenci.

Podczas kontroli darów przeznaczonych dla papieża na hipodromie stwierdzono, że są wśród nich listy hołdownicze od rolników, kolejarzy i byłych internowanych zawierające niepożądane treści polityczne. Był także medal pamiątkowy 600-lecia obrazu MBCh o wrogim wręcz napisie, a także symbol umęczonej Polski katolickiej, do akceptacji przez papieża. Wszystkie te "dary" zatrzymano "do badań specjalistycznych" uniemożliwiając ich wręczenie /zwrócono kurii w dniu wyjazdu papieża do Rzymu/.

W czasie uroczystości na hipodromie, a głównie podczas powitania papieża i podczas objeżdżania przez niego pola wystąpiły pewne elementy pozareligijne. Manifestowano wspomniane 60 transparentów, unoszono ręce w znanym geście i wnoszono okrzyki prosolidarnościowe. Ustalono, że inicjatorami tych incydentów były tzw. znajdujące grupy prosolidarnościowe ze Szczecina, Gdańska i Warszawy, które przemieszczały się wokół hipodromu i usiłowały zmobilizować zgromadzonych do negatywnych zachowań /całość udokumentowano fotograficznie, a materiały przesłano właściwym jednostkom/. Skala tych incydentów jednak wobec faktu zgromadzenia się około 650 tys. ludzi była niewielka i nie miały one wpływu na ogólnie religijny charakter imprezy. Nie został naruszony z tych powodów porządek publiczny i nie było powodów do interwencji w trakcie uroczystości.

Na zakończenie uroczystości kilkudziesięcioosobowa grupa przebywająca w jednym z czołowych sektorów usiłowała sforsować zapory i zbliżyć się bezpośrednio do papieża. Podjęta interwencja umundurowanej grupy funkcjonariuszy MO /kordon/ swą obecnością skutecznie przecięła te próby.

9

Uroczystości na Ostrowiu Tumskim miały charakter wyłącznie religijny i przebiegały bez jakichkolwiek zakłóceń.

Oceny i stosunek poszczególnych grup i środowisk społecznych do wizyty papieża we wszystkich fazach przygotowań, w trakcie jej trwania i po zakończeniu przesyłaliśmy sukcesywnie do Departamentu IV MSW.

Należy zaznaczyć, iż podczas realizacji sprawy szeroko korzystano z wszelkiej techniki operacyjnej, stosując zwłaszcza dokumentowanie filmowe i fotograficzne wydarzeń, osób, przedmiotów itp.

Oceniając całokształt działań wykonanych przez Wydział w ramach sprawy uznać należy, iż były one prawidłowe, aktywne i zaspokoiły potrzeby Wydziału w pracach nad właściwym operacyjnym zabezpieczeniem imprezy.

Z nowoukształtowanej sytuacji polityczno-operacyjnej wynikłej z pobytu papieża we Wrocławiu nasuwają się następujące wnioski do dalszych działań Wydziału IV:

- dyskontowanie operacyjne nawiązanych dialogów z czołowymi kurialistami i innymi księżmi;
- propagowanie opinii o przewartościowaniu postawy abp H. Gulbinowicza wobec działań wrocławskiego podziemia i udzieleniu przez niego poparcia linii politycznej kard. Glempa /sposób realizacji po uprzedniej konsultacji z Departamentem IV/;
- kontynuowanie kontroli operacyjnej księży znanych z negatywnych postaw i stosowanie wobec nich szerszych środków dyscyplinujących;
- przewidywane uaktywnienie wrocławskich ośrodków DA kontrolować operacyjnie dążąc do eliminacji duszpasterzy o wrogich postawach politycznych oraz ograniczać ich wpływ na młodzież;
- operacyjnie ograniczać przewidywany rozwój i zakres wpływów organizacji katolickich takich jak KIK i PZKS;
- przeciwdziałanie tendencjom tworzenia nowych duszpasterstw stanowych, robotniczych w mieście i chłopskich na wsi.

Wyk. 3 egz.

Egz. Nr 1 - Dep. IV MSW

Egz. Nr 2 - Spr. "ZORZA"

Egz. Nr 3 - s. analit.

dz. masz. 0015/83

NACZELNIK DEPARTAMENTU IV MSW
M. J. [Signature]
[Signature]
[Signature]

nr rej 2158